

חיבטים לשוניים בפרשת אמר עד

דקדוקי קריאה בפרשת אמר, בהפטרה ובראשון של בהר

ב לְשֹׁאֲרוֹ: להיזהר מהבלעת האל"ף. לא לְשֹׁרוֹ! עם זאת השי"ן בשוא נח
ג וּלְאַחֲתָו: כאן הוי"ו בשוא והלמ"ד בפתח¹, העמדה קלה בלמ"ד למנוע הבלעת האל"ף החטופה
ד לֹא יִטְמָא בְּעַל בְּעַמּוֹ: מוטעם מרכא-טפחא, מונח-אתנחתא, אין לקרוא 'לא-יטמא בעל,
בעמיו'. לְהַחֲלוֹ: הטעמה כפולה: מאיילא² בה"א וסו"פ בלמ"ד
ו וְהָיוּ קִדְשׁ: טעם נסוג אחור לה"א
ז מֵאִשָּׁה: יש להקפיד על קריאת המפיק להבדילו מה'אשה', ללא מפיק, המוזכרת מוקדם יותר
בפסוק
י עַל-רֹאשׁוֹ | שֶׁמֶן: התיבה הראשונה מוטעמת במונח לגרמיה³
יג אִשָּׁה בְּתוּלִיָּה: הבי"ת הראשונה רפה על אף שהיה מקום לחשוב שיש כאן דין צבותות⁴
כא יח שָׁרוּעַ: שין שמאלית
כא כ אֹו תִבְלַל בְּעֵינָו: טעם טפחא בתיבת אָו
כא כד מְקַדְשִׁי: השי"ן בפתח
כב ב וַיִּנְזְרוּ: הוא"ו בשווא נע
כב ג הַקִּדְשִׁים: כאשר הקו"ף דגושה עקב ה"א הידיעה (וכן בַּקִּדְשִׁים) הקו"ף בחטף קמץ ונקראת
(במבטא הישראלי) כחולם. במילה קִדְשִׁים ללא ה"א הידיעה, הקו"ף בקמץ רחב ונקראת כפתח
כב ד יֹאכֹל: הכ"ף מנוקדת בפתח ולא בצירי
כב ו וְטִמְאָה: הטי"ת בקמץ גדול והמ"ם בשווא נע
כב ח לְטִמְאָה-בָּה: הטי"ת בקמץ קטן והמ"ם בשווא נח
כב י לֹא-יֵאָכֵל קִדְשׁ: טעם נסוג אחור ליו"ד, גם בהמשך הפסוק וכן הדבר בפס' יא, יד
כב יג וְשִׁבָּה: הטעם בבי"ת מלרע
כב טז וְהִשְׁיֵאוּ: שין שמאלית. בְּאַכְלָם: האל"ף בקמץ קטן
כב יט לְרֹצְנֵכֶם: אתנח בראש הפסוק ללא הכנה של טיפחא לפניו. אין לעשות ניגון טיפחא
בהברת הצד"י
כב כא יְהִיָּה-בֹו: דגש חזק בבי"ת מדין דחיק
כב כד וּבְאַרְצְכֶם: הבית בשוא נח
כב כה מְשַׁחֲתֶם: המ"ם בקמץ קטן

¹ בפרשת נזיר במדבר ו ז: וּלְאַחֲתָו וי"ו שרוקה ולמ"ד בשווא נח.

² אין זה טעם מפסיק אלא טעם מחבר על אף היותו כטפחא מצד צורתו

³ עפ"י ספר "טעמי המקרא" מאת הרב ברויאר, עמ' 66.

⁴ שתי אותיות בגד"כפת בראש מילה ומאותו מוצא (לא כל צירוף!) כשלפניו תיבה המסתיימת בהברה פתוחה ומוטעמת בטעם מחבר, כגון 'ותתפשהו בבגדו' או 'ואכבדה בפרעה'. אך דין זה מתקיים רק כאשר הראשונה מבין השתיים מנוקדת בשווא נע וכאן הבי"ת מנוקדת בחירק. יש ספרים שהשתבשו בזה.

כב לג וְנִקְדְּשֵׁתִי: הטעם בתי"ו מלרע

כג ב דִבֶּר: ארבע פעמים מופיעה התיבה 'דבר' לאורך קריאה זו: שתי הפעמים הראשונות מוטעם בגרשיים ושתי הפעמים האחרונות בתביר. מְקַרְאֵי קִדְשׁ: הטעם לא נסוג, ולכן מקום הטעם באל"ף. וכן בהמשך הפרשה.

כג ג תַעֲשֶׂה: העמדה קלה בתי"ו שלא יישמע כפתח

כג יז מְמוֹשְׁבֵיכֶם: טעם קדמא מעל הבי"ת, ככלל, תיבה זו תמיד תבוא בהטעמה משנית בהברת הבי"ת. תִבְיָאוּ: דגש חזק באל"ף. שְׁתִים: בחלק מהדפוסים מוטעם בטעם יתיב ובחלקם בפשטא. גרסת היתיב עיקר

כג כב וְבִקְצֵרְכֶם: הבי"ת בשווא נח למרות הגעיה בוי"ו. לַעֲנִי: העמדה קלה בבי"ת להדגשת הסגול המורה על מיודע

כג כז בְּעֵשׂוֹר: העמדה קלה בבי"ת להדגשת הסגול המורה על מיודע

כג ל וְהֶאֱבֹדְתִי: הטעם בתי"ו מלרע, העמדה קלה בה"א למנוע הבלעת האל"ף שלאחריה

כג לב שְׁבַתְכֶם: הת"ו בשוא נע

כג לח שְׁבַתַת ה' וּמִלְבֹד מִתְנוּתֵיכֶם וּמִלְבֹד... וּמִלְבֹד כָּל-נְדִבְתֵיכֶם אֲשֶׁר תִתְּנוּ: כל הדגושות בתוך המילה בשוא נע

כג לט בְּאֶסְפָּכֶם: האל"ף בקמץ קטן

כד א וַיִּקְחוּ: הוא"ו בשווא נע. לְהַעֲלֹת: העמדה קלה בה"א למנוע הבלעת העי"ן החטופה

כד ג לְפָרְכָת: הלמ"ד בשווא נע, יש להיזהר מהפסוק הדומה בספר שמות (פרשת תצווה)

כד ה וְאַפִיָּת: במלרע!

כד י יִשְׂרָאֵלִית: הרי"ש בשווא נע, כן הדבר בהמשך

כד יד אֶת-הַמִּקְלָל: המ"ם בשוא נע⁵

כד טז בְּנִקְבוֹ-שֵׁם: הנר"ן בקמץ קטן, והבי"ת השנייה רפויה

כד יט יַעֲשֶׂה לָּו: טעם נסוג אחור לעי"ן ולכן גם דגש חזק בלמ"ד

כד כ יִנָּתֶן בָּו: טעם נסוג אחור לנר"ן

כד כב מִשְׁפָּט אֶחָד: הפ"א בפתח

הפטרות אמור יחזקאל מד:

טו הַלִוִּים: אין געיא בה"א והלמ"ד אחריה בשווא נח. לְשִׁרְתָּנִי: השי"ן בקמץ רחב והרי"ש בשוא נע, כן הדבר בפסוק הבא

יט וּבִצְאָתָם: הבי"ת בשוא נח. בְּלִשְׁכָת: השי"ן בשוא נח על אף הגעיא שלפניה והכ"ף הרפויה שלאחריה

כב וְהֶאֱלַמְנָה אֲשֶׁר תִּהְיֶה אֱלֻמָּנָה מִכֶּהֱן יִקְחוּ: למרות שאין הטעמים מורים אחרת, יש להקפיד על הפרדת בין אֱלֻמָּנָה ל-מִכֶּהֱן ולהימנע שיבוש הכתובים

⁵ בכת"י בחטף פתח להדגיש את הנעת השווא. וכן בפסוק כג.

כה לְטַמְאָה: הטי"ת בקמץ קטן והמ"ם בשוא נח
ל כָּל-בְּבוּרֵי כָּל: טעם נסוג אחור לכ"ף הראשונה. וְכָל-תְּרוֹמַת כָּל: טעם נסוג אחור לר"ש.
לְהַנִּיחַ: הה"א בקמץ והנ"ן רפויה
ראשון של בהר:
כה ו לְאֶכְלָה: האל"ף בקמץ קטן. לֶךְ וּלְעַבְדֶּךָ וּלְאַמְתֶּךָ: טעם טפחא בתיבת לֶךְ. וּלְשִׁכְרֶךָ:
געיה בכ"ף, הר"ש בשווא נע, יש לקרוא: וּלְשִׁכְרֶךָ. דין דומה בנוגע לתיבה הבאה: וּלְתוֹשֶׁבֶת
כה ז וּלְבֵהֶמְתֶּךָ: במתיגה זקף (דרבן)
כה ט בַּעֲשׂוֹר: העמדה קלה בב"ת להדגשת הסגול המורה על מיועד

כא כב אליהוא (הגיגים) לֶחֶם אֱלֹהֵיוּ מִקְדָּשֵׁי הַקִּדְשִׁים וּמִן-הַקִּדְשִׁים יֹאכֵל:
ההפסק אחרי הקדשים. וראה רש"י.

כב ג אליהוא (הגיגים) אָמַר אֱלֹהִים לְדֹתֵיכֶם כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר-יִקְרַב מִכָּל-זֶרַעְכֶם
אֶל-הַקִּדְשִׁים אֲשֶׁר יִקְדִּישוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לִי:
בקטע הזה יש ארבעה 'משנים' – שני רביע ושתי פשטא. יש לשים לב כי כל הקודם מפסיק
יותר, למרות הקושי בקריאה. כאן נעזר בעובדה שאין רק ההפסקה בקריאה חשובה לדקדוק,
אלא גם המנגינה עצמה יוצרת 'מתח מוסיקלי' שמביעה את הפיסוק.
כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר-יִקְרַב רש"י: אין קריבה זו חלל אכילה, וכן מצינו שנאמרה אזהרת אכילת
קדשים בטומאה כלשון נגיעה בְּכָל קֹדֶשׁ לֹא תִגַּע (ויקרא יב ד), אזהרה לאוכל. ולמדוה רבותינו
מגזירה שוה.
'גזירה שווה' בדרך כלל כשנמצאת מילה משותפת בשני עניינים שונים או דומים, אחת מלמדת
על חברתה. מובן מאליה שממילים מצויות כמו 'את' ו'על' וכד' אי אפשר לעשות גזירה שווה.
נביא כאן מהספר "בתורתו של ר' גדליה"⁶ עמ' כג וכד שבהם הוא מסביר איך לומדים מגזירה
שווה.

גם 'גזירה שווה' היא רק בין שני נושאים דומים. בדרך כלל לכל
נושא התורה משתמשת בסגנון שונה, ואם יש דמיון בלשון – הריהו
נלמד על דמיון בתוכן, כאשר הנושאים קרובים, ואפשר לדמותם זה
לזה. בין נושאים שהם שונים ורחוקים זה מזה – אף פעם לא נמצא
גזירה שווה. גם לא כל שתי מילים שוות יכולות לשמש לגזירה שווה.
אם כתוב כאן "את" וכתוב שם "את" לא נדרוש מזה גזירה שווה, בין
מילות קישור אף פעם אין גזירה שווה. כי כך נהפוך את כל התורה
כולה לדין אחד. גזירה שווה היא רק במקום שאנחנו שמים לב
שהתורה משתמשת באותו הסגנון בשני מקומות, באופן שיכול
להצביע על השוואה ביניהם. לפי דעה אחת בגמ' (ע' נדה כב:–כג.)
דורשים גזירה שווה רק כאשר הביטוי מופנה, וזה מעורר את תשומת

⁶ ספר שחיברו הרב יצחק שילת נר"ו, ובו הביא מה ששמע מהגאון ר' גדליה נאדל ז"ל. על הספר יצאו עוררין,
כי יש בספר דברים שאינם מקובלים ואינם מתאימים לדרך המחשבה "המקובלת", וד"ל.

הלב. ולפי דעה אחרת כשאנו מופנה דורשין ומשיבין, כלומר אם יש פירכא המראה שלא כל המרכיבים של העניינים דומים – אין לומדים זה מזה. ויש חילוק בין מופנה מצד אחד למופנה משני צדדים. גם כשדורשים גזירה שוה, לא לכל דבר אנו משווים. אמנם יש כלל "אין גזירה שוה למחצה" (כריתות כב:), אולם התוס' מוכיחים בכמה מקומות שגזירה שוה אינה משווה לכל דבר, כי ההשוואה צריכה להיות רק לגבי דברים שאפשר ומתאים להשוות בהם את שני הנושאים.

ידוע הכלל שאין אדם דן גזירה שוה מעצמו. האם פירושו של דבר שהגזירות שוות נמסרו למשה בסיני? בשום אופן לא. יש הרבה מחלוקות בגזירות שוות, ואילו היו מקובלות מאת הקב"ה, או שהיו מקובלות ממשה רבנו שלמד אותן – לא היתה בהן מחלוקת. בגמ' לא כתוב שצריך שיקבל את הגז"ש מסיני, אלא כתוב רק: "אין אדם דן גז"ש מעצמו" (פסחים סו., נדה יט:), ורש"י מוסיף: "אלא אם כן נתקבלה ובאה מסיני". הכוונה היא, שהשאלה מתי הסגנון השווה אכן בא להורות על השוואת העניינים ומתי לא – אינה כל כך פשוטה, ולכן אם אין לחכם מסורת של דורות רבים, שכולם למדו כך, שביטוי פלוני השווה בשני המקומות מורה על השוואה ביניהם – אל לו לחדש לימוד כזה מעצמו. למשל, הגמ' אומרת בענין כ"ד אבות נזיקין: "כולן כאבות לשלם ממיטב, מאי טעמא אתיא תחת נתינה ישלם כסף" (ב"ק ה.). האם אנו יכולים להיות בטוחים שהביטויים "תחת" "נתינה" וכו' כולם מורים על השוואה באופן התשלום, שיהיה ממיטב? אין הדבר כל כך פשוט. לא היינו סומכים על עצמנו בדבר זה. אבל אם דורות רבים של חכמים גדולים, שידעו את דרכי הלשון, סברו כך – לאו דוקא ממשה מסיני – אנו יכולים לסמוך עליהם, ואם נתבונן היטב נבין שהדברים נכונים, שבאמת הגיוני שהביטויים הללו מורים על אופן התשלום.

ועתה נעבור לדוגמה מפרשת אמור

לכאורה יש להקשות על מה שאמרנו לעיל, שאין דורשים גזירה שוה ממילות קישור מפני שהן אינן מביעות תוכן מיוחד, מהגזירה שוה המפורסמת "חמישה עשר חמישה עשר מחג המצות", שלומדים ממנה שהאכילה בלילה הראשון בסוכה חובה כמו בליל הפסח (סוכה כז.). הלא התורה צריכה לכתוב מתי התאריך של כל חג, ואם כן לכאורה אין כאן תוכן מיוחד לדרוש ממנו גזירה שוה, ואף אינו מופנה. אך נעיין במקור הדברים בתורה. בפרשת בא, ששם הוא המקור הראשון של חג הפסח, אנו קוראים: "החודש הזה לכם ראש חדשים, ראשון הוא לכם לחדשי השנה. דברו אל כל עדת ישראל לאמור בעשור לחודש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבות" וכו'. מובן שהלשון "החודש הזה לכם" וכו' אינה באה רק לציין את התאריך של חג הפסח, אלא היא אמורה בסגנון של ציווי בפני עצמו, שלומדים ממנו הרכה הלכות. ובהמשך: "והיה לכם למשמרת עד

ארבעה עשר יום לחודש הזה, ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים וכו' ואכלו את הבשר בלילה הזה" וכו'. חמישה עשר, התאריך שבו מתחיל החג, לא נזכר כאן. נזכר שארבעה עשר הוא זמן שחיטת קרבן פסח, ושבלילה שאחריו אוכלים אותו. והתורה ממשיכה: "ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה והכיתי כל בכור וכו' והיה הדם לכם לאות על הבתים וכו' ופסחתי עליכם וכו' והיה היום הזה לכם לזיכרון וחגותם אותו חג לה' לדורותיכם וכו' שבעת ימים מצות תאכלו וכו' וביום הראשון מקרא קודש וביום השביעי מקרא קודש וכו' בראשון בארבעה עשר יום לחודש בערב תאכלו מצות עד יום האחר ועשרים יום לחודש בערב". נמצא שבכל הפרשה לא נזכר כלל חמישה עשר, אלא זמן התחלת החג מתואר כלילה שאחר ארבעה עשר, שהוא זמן הקרבת הפסח. וברור שזה מספיק לקביעת זמנו של החג. והנה בפרשת אמור מוצאים אנו: "בחודש הראשון בארבעה עשר לחודש בין הערבים פסח לה', ובחמישה עשר יום לחודש הזה חג המצות לה' שבעת ימים מצות תאכלו". בולט כאן שהזכרת "ובחמישה עשר" מיותרת, שהרי לא היה לכתוב אלא לומר: ובערב, או: ובלילה, חג המצות לה', כדרך שנאמר בפרשת בא. ולהלן באותה פרשה: "בחמישה עשר יום לחודש השביעי הזה חג הסוכות", וזוהי הגזירה שוה שלומדת הגמ'.
נשים לב לתוכנה של הגזירה שוה הזאת. בפסח כתוב: "שבעת ימים מצות תאכלו". מה פירוש לאכול שבעה ימים מצות? לאכול כל הזמן במשך שבעה ימים? בוודאי שלא. לאכול פעמיים או שלוש פעמים ביום? גם זה לא כתוב כאן. על כרחך שכוונת התורה שכאשר אתה אוכל פת – היא צריכה להיות מצה. משל לרופא האומר לאדם הרגיל בלחם לבן: עליך לאכול רק לחם שחור. הכוונה היא שכאשר אתה אוכל לחם – אל תאכל לחם לבן, אלא רק לחם שחור, אבל אם תרצה שלא תאכל לחם כלל – הרשות בידך. איך מכירים שאדם זה התחיל את הדיאטה שצויה עליו הרופא? כאשר הוא אוכל פעם ראשונה לחם שחור במקום לבן. התורה מצווה אותנו לאכול שבעה ימים מצות במקום לחם, אבל אם נרצה לאכול רק תפוחי אדמה – הרשות בידנו. כל זה בשבעת הימים, אבל בלילה הראשון – אכילת המצה חובה, לדעת שהמצה נכנסה לתוקפה, "בערב תאכלו מצות". בדומה לזה אמרה תורה: "בסוכות תשבו שבעת ימים". רשאי אדם שלא לאכול, אבל כשהוא אוכל אכילת קבע – האכילה צריכה להיות בסוכה. לפיכך יש טעם ללמוד מהגזירה שוה חמישה עשר חמישה עשר – שהיא כאמור מופנית לפחות מצד אחד – שבלילה הראשון, ליל חמישה עשר, יש חובת אכילה, לדעת שהתחילה חלות המצוה.

עתה נשוב לדברי רש"י כאן: וכן מלינו שנאמר לאזהרת אכילת קדשים בטומאה כלשון נגיעה בקל קדש לא תגע (ויקרא יב ד), לאזהרה לאוכל. ולמדוה רבותינו מגזירה שוה. ביולדת כתוב שעד עבור ארבעים יום מלידה של בן, ושמונים יום ללדת בת אסור לה לאכול תרומה, שם התורה קוראה לזה "נגיעה" בפרשתנו אכילת תרומה בטומאה נקראת קריבה. האם אפשר לעשות כך גזירה שווה? ידועים דברי התלמוד בכמה מקומות (בחיפוש מצוינים 11 מקומות הראשון הוא במסכת עירובין נא א והקטע מובא כאן)

הני אלפים אמה היכן כתיבן? דתניא שבו איש תחתיו – אלו ארבע אמות, אל יצא איש ממקומו – אלו אלפים אמה. מנא לן? – אמר רב חסדא: למדנו מקום ממוקם, ומקום מניסה, וניסה מניסה, וניסה מגבול, וגבול מגבול, וגבול מחוץ, וחוץ מחוץ. דכתיב ומדתם מחוץ לעיר את פאת קדמה אלפים באמה וגו'. ונילף מקיר העיר וחוצה אלף אמה! – דנין חוץ מחוץ, ואין דנין חוץ מחוצה. ומאי נפקא מינה? הא תנא דבי רבי ישמעאל: ושב חכהן ובא חכהן – זו היא שיבה זו היא ביאה! – הני מילי – היכא דליכא מידי דדמי ליה, אבל היכא דאיכא מידי דדמי ליה – מדמי ליה ילפינן.

רב חסדא רומז כאן לשרשרת פסוקים בהנחה שהלומד בקי בתורה ויבין את רמזיו. רש"י: פסוק שנאמר בו מקום ולא נאמר בו ניסה, דנין אותו מפסוק אחר שנאמר בו מקום וניסה, כגון אל יצא איש ממקומו דנין מושמתי לך מקום אשר ינוס שמה מה להלן כתיב ניסה אשר ינוס אף מקרא דאל יצא איש ממקומו מרבי זיה ניסה, והוי כמאן דכתיב זיה ניסה, והדר דנין ניסה מניסה, וניסה מגבול, כלומר: דנין ניסה זו שלא נאמר בו גבול, מניסה שנאמר בו גבול, דכתיב מגבול עיר מקלטו אשר ינוס ומרבינן נמי באידך ניסה דאל יצא איש ממקומו כאילו כתיב זיה גבול, והדר דנין גבול מגבול וגבול מחוץ, דנין גבול זה שלא נאמר בו חוץ מגבול שנאמר בו חוץ, שנאמר ומצא אותו גואל הדם מחוץ לגבול, ומרבינן חוץ מגזירה שוה להאי גבול דאל יצא איש ממקומו, והדר דנין הא חוץ מחוץ דומדותם מחוץ לעיר דכתיב זיה אלפים באמה.

ושב חכהן ובא חכהן – בתורת כהנים שנויה בנגעי בתים, בשבוע של הסגר ראשון כתיב ושב חכהן ביום השביעי וראה והנה פשה הנגע בקירות הבית וכתיב בתריה וחלצו את האבנים ואת הבית יקציע מבית יקלף עפר הבית סביב הקיר ועפר אחר יקח וטח את הבית, וכתיב ואם ישוב הנגע ופרח בבית וגו' ונתן את הבית, ותניא: ופרח יכול לא יהא טמא עד שיחזור ויפשה – תלמוד לומר צרעת ממארת צרעת ממארת לגזירה שוה, מה צרעת ממארת האמורה בצגדים טימא את החוזר אף על פי שאינו פושה, אף צרעת ממארת האמורה בבתים – טימא את החוזר אף על פי שאינו פושה, יכול חזר ופרח בו ביום יהא טמא – נאמר ואם ישוב הנגע ונאמר ושב חכהן, מה שיבה האמורה להלן – בסוף שבוע, אף שיבה האמורה כאן – בסוף שבוע, למדנו שנותן לו שבוע אחר החליצה וקליה וטיחה, אם חזר הנגע – נותנו, ואם לא חזר – מטהרו, אין לי אלא חולץ וקולא וטח ונותן שבוע אלא בפשה בשבוע של הסגר ראשון, מניין לנגע שעמד בעינו ברשאון שלא פשה, והכהן לא חלץ, ולא קלה ולא טח, והמתין שבוע שני ופשה בשבוע שני – מניין שהוא חולץ וקולא וטח ונותן לו שבוע ואינו נותנו מיד – תלמוד לומר ובא חכהן והנה פשה וגו' ואף על גב דהאי קרא בתריה דאם ישוב הנגע כתיב, למשמע דבנגע החוזר קאי – מפקינן ליה התם מהאי משמעות, ומרבינן נתינה לנגע החוזר ואף על פי שלא פשה, והאי ובא חכהן וראה והנה פשה למשמע דבעי פשיון – מוקמינן ליה בנגע שעמד ברשאון ופשה בשני, ואף על גב דכתיב נתינה בתריה – יליף בגזירה שוה, נאמר כאן בפשה בשני ובא חכהן ונאמר בפשה ברשאון ושב חכהן – היא שיבה היא ביאה, כלומר: זו כזו, מה להלן חולץ וקולא וטח ונותן לו שבוע – אף כאן חולץ וקולא וטח ונותן לו שבוע, ואם חזר שוב בעי נתינה, אלמא: אף על גב דלאו שיבה היא, כיון דשיבה וביאה חדא מילתא היא, דתרווייהו משמע שבה מביתו לבית המנוגע – דיינינן גזירה שוה מינייהו.

אפשר לפרש שגם כאן הגזירה שווה היא בין המילים תָּצַע בפרשת תזריע והמילה יִקָּרב במקרא אצלנו. הם קרובים זה לזה יותר מ'ובא-ושב'.

בחק לישראל מלכות מובאת הערת מהר"מ מאזוז ראש ישיבת כסא-רחמים: עי' ביצה יב ב במשנה שקורא ל'מה מצינו' גזרה שוה. ועי' רא"מ.

משנה מסכת ביצה פרק א משנה ו אמרו להם בית שמאי גזרה שוה חלה ומתנות מתנה לכהן ותרומה מתנה לכהן כשם שאין מוליכין את התרומה כך אין מוליכין את המתנות.

בפירוש המזרחי שהר"מ מאזוז רומז עליו כתב שיש למחוק 'גזרה שוה' ובמקומו לגרוס 'מהקישא', כי התלמוד במסכת יבמות עה א מקיש אכילה לכניסה למקדש בטומאת הגוף. אבל יתכן מאוד שהלשון 'גזרה שוה' כאן הוא לאו דווקא.

בספר שערי אהרן מביא את דברי המזרחי ושולח לדברי רש"י בפרשת צו ויקרא ז כ בטומאת הגוף הכתוב מדבר, אבל טהור שאכל את הטמא, אינו ענוש כרת, אלא באזהרה וחבשר אשר יגע בכל טמא וגו' (פסוק יט). ואזהרת טמא שאכל את הטהור אינה מפורשת בתורה, אלא חכמים למדה **בגזרה שוה**. שלש כריתות אמורות באוכלי קדשים בטומאת הגוף, ולכשם רבותינו בשבועות (ז א) אחת לכלל ואחת לפרט ואחת ללמד על קרבן עולה ויורד, שלא נאמר אלא על טומאת מקדש וקדשיו:

כב י אליהוא (הגיגים) תושב כהן ושכיר

ההפסק אחרי כהן, כי אין מדובר בתושב שהוא כהן או שכיר, אלא בתושב של כהן (או שכיר של כהן), כלומר מי שגר/עובד אצלו, אם איננו כהן. וראה רש"י. א"ה: ברור שאין הכוונה שבכל קטע הפסוק ההפסק במילה כהן גדול יותר מההפסק אחרי שכיר! כי אז עלולים להגיע להבנה שגויה ששכיר כל דהו אע"פ שהוא כוהן, אינו רשאי לאכול תרומה... ומצטרף לעיוותים רבים הנובעים מהתעכבות גדולה מדיי על טעם התביר. כוונת ידידנו שההפסק הקל ב'כהן' מורה שאיסור התרומה הוא אע"פ שהוא תושב של כוהן. ופשוט.

כג יח אליהוא (הגיגים) יהיו עליה ליי - ומנחתם ונסכיהם אשה ריח-ניחוח ליי:

ההפסק אחרי לה', וזה משונה. הרי "אשה ריח ניחוח" נאמר גם על העולה. יש הסברים?

א"ה: נתבונן בפסוק כולו: והקרבנותם על-הלחם שבעלת כבשים תמימים בני שנה ופך בן-פקד אחד ואילם שנים יהיו עליה ליי ומנחתם ונסכיהם אשה ריח-ניחוח ליי: ברישא עד האתנח מגויות העולות המלוות את שתי הלחם (מלבד החטאת ושלמי ציבור בפסוק הבא), במאמר מוסגר הוזכרו המנחה והנסכים; וכל זה אשה ריח-ניחוח ליי: לו הוטעמו 'ומנחתם ונסכיהם' במשנה (למשל במונח רביע) היה באמת תמוה.

אליהוא (הגיגים) והניף הפתן | אתם על לחם הבקרים תנופה

ההפסק אחרי הבקרים, ולא אחרי אתם, אף כי אתם מוטעם במפסיק (פזר) והבקרים במשרת (מהפך/שופר הולך).

הבקרים היה ראוי לגרש, אלא קרבתו לתיבה הבאה גרמה להטעמה במשרת תחליף הגרש. [תנופה מוסבת על והניף הפתן | אתם.]

כבר כתבנו על מקרים אחרים בעבר, ויש רשימות אצל פרלמן בחומשים שההדיר עם פיסוק.

כד ג אליהוא (הגיגים) מחוץ לפרכת העדת באהל מועד יערך אתו אהרן מערב עד-פקד לפני יי - תמיד

התיבה 'תמיד' עומדת לבדה, למרות חוסר האיזון במשפט. וזה מעיד על פירוש המילה עצמה: תמיד = מעשה שחוזר על עצמו מדי יום, ולא כמו השימוש היום 'כל הזמן בלי הפסקה'.

א"ה: תלמוד בבלי יומא ז ב: דתניא: ציץ, בין שישנו על מצחו בין שאינו על מצחו - מרצה, דברי רבי שמעון. רבי יהודה אומר: עודהו על מצחו - מרצה, אין עודהו על

מצחו - אינו מרצה. אמר לו רבי שמעון: כהן גדול ביום הכפורים יוכיח, שאין עודהו על מצחו ומרצה! אמר לו רבי יהודה: הנח לכהן גדול ביום הכפורים, שטומאה הותרה לו בציבור. מכלל דרבי שמעון סבר - טומאה דחויה היא בציבור. אמר אביי: בנשבר הציץ - דכולי עלמא לא פליגי דלא מרצה, כי פליגי - דתלי בסיכתא. רבי יהודה סבר: על מצח... ונשא⁷, ורבי שמעון סבר תמיד לרצון לפני ה', מאי תמיד? אילימא תמיד על מצחו, מי משכחת לה? מי לא בעי מיעל לבית הכסא, ומי לא בעי מיננס? אלא תמיד מרצה הוא.

משנה מנחות יא ז שני שולחנות היו באולם מבפנים על פתח הבית אחד של שיש ואחד של זהב על של שיש נותנים לחם הפנים בכניסתו ועל של זהב ביציאתו שמעלין בקדש ולא מורידין ואחד של זהב מבפנים שעליו לחם הפנים תמיד. ארבעה כהנים נכנסין שנים בידם שני סדרים ושנים בידם שני בזיכים וארבעה מקדימין לפנייהם שנים ליטול שני סדרים ושנים ליטול שני בזיכים המכניסים עומדים בצפון ופניהם לדרום המוציאים עומדים בדרום ופניהם לצפון אלו מושכין ואלו מניחין וטפחו של זה כנגד טפחו של זה שנאמר (שמות כ"ה ל) לפני תמיד רבי יוסי אומר אפילו אלו נוטלין ואלו מניחין אף זו היתה תמיד.

משני המקורות האלה נראה שגם חז"ל הבינו ש'תמיד' היא דבר הקורה כל הזמן, אלא שלר' יוסי גם אם השולחן עומד ריק זמן קצר הוא בכלל תמיד. כמובן ש'תמיד' שנאמר אצל השונומית (מלכים ב ד ט⁸) אינו כל רגע.

פֶּן לַחֲכָם וַיִּחַפֵּס-עוֹד

אני מבקש מאוד ממי שיש לו הערות שלא ימנע מלשולחן אלי
הכתובת למשלוח: eliyahule@gmail.com
הערות מתקבלות גם באנגלית.

הודעה מאתר "לדעת" כאן תוכלו להוריד גליונות פרשת השבוע מדי שבוע (גם גליוננו מופיע שם): <http://www.ladaat.info/asp.gilyonot/>

אם אתה מתעניין
בהגטים הלשוניים של התורה
(לשון המקרא, המשנה, התלמוד וכו')
אתה מוזמן להרשם (בחנם)
לקבלת דוא"ל בנושאים לשוניים
ברתיבת: maanelashon@gmail.com
😊 בוא להחכים את עצמך ואת שאר המכותבים 😊

למביני האנגלית: באתר שמע ישראל בקישור:
<http://www.shemayisrael.co.il/parsha/klarberg/index.htm>

⁷ המקרא הנדון שמות כח לח וְהָיָה עַל־מִצַּח אֶהְרֹן וְנָשָׂא אֶהְרֹן אֶת־עֶזְרֹן הַקֹּדֶשִׁים אֲשֶׁר יִקְדִּישׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְכִלְמִתָּנֹת קֹדְשֵׁיהֶם וְהָיָה עַל־מִצַּחוֹ תָמִיד לְרָצוֹן לָהֶם לִפְנֵי יי

⁸ מלכים ב ד ט וַתֹּאמֶר אֶל־אִישָׁהּ הַנֶּה־נָא יִדְעָתִי כִּי אִישׁ אֱלֹהִים קָדוֹשׁ הוּא עָבַר עָלַי תָּמִיד:

יש מאמרים דקדוקיים מהרב משולם קלרברג נר"ו מקרית ספר על פרשיות התורה.

עוד אתר למביני האנגלית:

<http://html.index/com.blogspot.balashon/>

ועוד אתר (אפשר להעיר שם בעברית):

com.blogspot.dikdukian/

באתר לענייני סת"ם של אליהוא שנון יש הערות לשוניות על סדר התורה:

<http://elihu/il.org.saad.www/>

מענין לענין, הודעה מאליהוא מהאתר לענייני הסת"ם:

שלום

פתחנו פורום שאולי יעניין אתכם:

<http://co.hagigim.www/>

40=f&viewforum=file&Forums=name?php.modules/m

המטרה – דיון על טעמי המקרא ועל הקריאה הנכונה בתנ"ך בכלל. תעבירו נא למי שאתם חושבים רוצה להשתתף.

אנחנו מעוניינים לנהל דיון ברמה גבוהה אם אפשר. אבל גם שאלות 'פשוטות' מתקבלות בשמחה.

בברכת התורה

אליהוא

גם אני מצטרף לקריאתו להשתתף בפורום ההוא, ואם ימצאו שם דיונים מתאימים הם בלי נדר ישולבו בהיבטים.

הפורום נעשה מעניין יותר מיום ליום, ואנו פונים הן לידענים והן לקולטי הידיעות להיפגש שם.

אנו מומשיכים להתפלל לשלום אחינו בית ישראל בכל מקום.

יתן ה' את אויבינו ניגפים לפנינו, בשבעה דרכים ינוסו לפנינו. ונזכה לקיום ויגרש מפניך אויב ויאמר השם!

אנו ממשיכים להתפלל לרפואת כל חולי ישראל. שמות ישמרו כאן רק במשך חמישה שבועות אם לא תהיה בקשה להארכה. להוציא מכל ספק לא נדרש כל תשלום.

לזיווג הגון: יאיר בן מרים; משה בן מלכה; צביה בת מלכה. דב בן בתי ציפורה; שלמה בן מלכה פרל

ולרפואה שלמה ישראל בן מרב; חזקיהו נחמן בן טובא; מאיר ירחמיאל בן דבורה סימונה. יצחק אייזיק בן טריינא רבקה; אהרון יהודה לייב בן גיטל פייגא; יצחק טוביה בן ריקל. חיים בן מרים, חיים שאול בן צביה; חיים יוסף בן בוניא; שמואל רפאל בן רינה רנטה; אליהו בן נעמי; מרדכי בן מזל; אליהו חיים בן אורלי; יואב בן שרה. רפאל מרדכי בונים בן שולמית; רפאל בן חנה מרים; אברהם בן רבקה; אדל חיה בת אדוה. רפאל שמעון אריה בן אביטל תמר; רות בת חיה רבקה; משה שלמה בן לאה נחמה; חיים יוסף בן אסתר. טרייני בת צפורה; חיים ישראל מאיר בן נחמה דינה. רחל בלימה בת מיה מליה; שמריהו יוסף ניסים בן בתי. לאה אהובה בת שולמית; חיים שלמה מיכאל בן מיכל; דויד רפאל בן זהרי; אלון בן אורלי; תהיה בת

אנו ממשיכים להתפלל לשלום השבויים:

שבויים: יהונתן בן מלכה פולרד; שלום מרדכי בן רבקה, מרדכי יצחק בן פיגא יהודית, העצורים המנהליים (כולל מורחקים) ועצורי השב"כ (הכוונה לעצורים יהודים פוליטיים ולא לבטחוניים).

וגם הבנות היהודיות שנפתו ללכת אחרי ערבים ונלכדו ברשתם. יהי רצון שנזכה לראות עין בעין את ישועת ה'.

תפילה לשלום אחינו הנעדרים והשבויים

מי שברך אבותינו אברהם, יצחק ויעקב, משה, אהרן, דוד ושלמה,
הוא יברך ישמור וינצור את נעדרי צבא הגנה לישראל ושבוייו,
וגם אחינו האסיר יהונתן בן מלכה,
ועצורי השב"כ והעצירים המנהליים
ויפדם משביים ויחזירם לשלום בקרוב,
בעבור שכל הקהל הקדוש הזה מתפלל בעבורם.
בשכר זה הקדוש ברוך הוא ירבה כוחם וימעט צערם,
וישלח להם רפואת הנפש ורפואת הגוף,
ויחזירם לחיק משפחתם בקרוב,
השתא בעגלא ובזמן קריב, ונאמר אמן.